Erdélyi szőnyeg

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	7967
Készítés ideje:	1600 KÖRÜL
Készítés helye:	Nyugat-Anatólia; Kis-Ázsia; Usak
Anyag:	gyapjú
Technika:	gördesz (szimmetrikus) csomózás
Méretek:	hosszúság: 173 cm szélesség: 131 cm csomósűrűség: 1540 csomó/dm2

A kisázsiai Usak városában készült oszmán-török szőnyegek egyik jellegzetes típusa a dupla imafülkés vagy "erdélyi" imaszőnyeg. A 16. században kialakult és közel háromszáz éven át divatos szőnyegtípus számos változata ismert. Közös jellemzőjük a középmezőt kitöltő, hatszögű medalion, ami a hagyományos imaszőnyegek imafülkéjének (*mihrab*) a középtengelyre történő tükrözésével alakult ki. E szimmetrikus mintájú szőnyegtípust különösen Erdélyben kedvelték, ahol asztalterítőnek, ágytakarónak vagy falikárpitnak használták. A csoport "erdélyi" megnevezése tehát nem a készítési helyükre, hanem gyakori előfordulási területükre utal. Az Iparművészeti Múzeum szőnyeggyűjteménye a világ második leggazdagabb 15–17. századi oszmán-török szőnyegkollekciójával büszkélkedhet, köztük huszonegy "erdélyi" szőnyeget tudhat magáénak.

Az itt bemutatott szőnyeg az "erdélyi" szőnyegek korai periódusából való, az ún. "arabeszk-indás", dupla imafülkés szőnyegek különlegesen szép példája.Tükrét sötétkék alapon mindkét tengelyre szimmetrikus, finom rajzú, virágos-leveles indadísz tölti ki, melyet az imafülkék csúcsáról lefüggő két mecsetlámpa egészít ki. A boltívek feletti, okker színű mezőkben a kék arabeszk-indadísz iráni előképekre vezethető vissza. Keretének fő sávjában a szőnyegtípusra jellemző "erdélyi bordűr-minta": a hosszúkás, sokszögű kartus nyolcágú csillaggal váltakozik. Rokon rajzú, de okker középmezejű változatát a brassói "Fekete-templom" gyűjteménye őrzi.

Lásd még: Museum With No Frontiers

Irodalom

- Szerk.: Pásztor Emese: *"Erdélyi török szőnyegek" az Iparművészeti Múzeum 1914. évi kiállításán és a források tükrében*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2020. - Nr. 74.
- Dvořáková Sabina: *Příběhy tisíce a jedné noci : Islámské umění ve sbírkách Moravské galerie v Brně*. Moravská galerie, Brno, 2011. - p. 31. (analógia)
- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 36. (Pásztor Emese)
- szerző: Pásztor Emese: *Oszmán-török szőnyegek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2007. - Nr. 25.
- Franses Michael: *In Praise of God: Anatolian Rugs in Transylvanian Churches*. Sakip Sabanci Museum, Istanbul, 2007. - p. 78.
- *Iparművészet Magyarországon a török hódoltság korában, 1526-1686*. Városi Múzeum, Győr, Győr, 1998.
- szerző: Batári Ferenc: *Oszmán-török szőnyegek. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei I*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. 50.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/55.
- Szerk.: Radocsay Dénes, Farkas Zsuzsanna: *Az európai iparművészet remekei. Száz éves az Iparművészeti Múzeum 1872-1972*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1972. - Nr. 178.
- Egyed Edit, Borsi Sándorné: *Keleti szőnyeg kiállítás*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1962. - kat. 13.
- Szerk.: Voit Pál, Csernyánszky Mária: *Az Iparművészeti Múzeum mesterművei. 1896-1946*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1946. - p. 6.
- Csernyánszky Mária: Erdélyi szőnyegek. *Szépművészet*, 5. (1944), 10. sz.. Budapest, 1944. - Nr. 1. kép

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- Szerk.: Layer Károly, Mihalik Sándor, Csernyánszky Mária: *Régi kisázsiai szőnyegek kiállítása*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1935. - Nr. 33.
- Csányi Károly: *Magyar Szőnyegkedvelők Egyesületének régi keleti szőnyegkiállítása az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeumban*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1924. - kat. 33.
- szerző: Csányi Károly, Csermelyi Sándor, Layer Károly: *Erdélyi török szőnyegek kiállításának leíró lajstroma*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1914. - p. 38. Nr. 74.

